

Kuntien ilmastotyö ja ilmastosuunnitelmat

Ilmastoinfo 13.3.2024

Marjaana Seppinen

Esityksen sisältö

- Kuntien ilmastotyötä jo reilut 30 vuotta
- Ilmastotyö on poikkihallinnollista
- Kunnan ilmastotavoite ja -suunnitelma kytkeytyy kuntastrategiaan
- Lainsäädäntö luo kehykset ja avaa mahdollisuuksia
- Ilmastonmuutos on yhteistyö- ja koordinaatiohaaste
- Kunnat aktiivisina verkostoitujina

Kunnat työssä ilmaston puolesta

Kuntien ilmastotyö, pikakelaus historiaan

- 1995 pääkaupunkiseudun ensimmäinen ohjelma kasvihuonekaasujen vähentämiseksi
- 1997 Kuntien ilmastokampanja (Kuntaliitto)
- 2009 ilmastotavoite n. 1/10 kunnista
- 2015 noin 40 % kunnista ilmastotavoite
- 2020-luvun taitteessa ilmastotavoite noin 45 % kunnista.
- **Noin 80 % Suomen väestöstä asuu kunnassa, jossa on ilmastotavoite**

Kuntien ilmastotyötä monella sektorilla

- Energia
- Kaavoitus
- Kasvatus, koulutus ja neuvonta
- Kestävät julkiset hankinnat
- Kuntalaisten ja yritysten välinen yhteistyö
- Liikenne ja liikkuminen
- Ruoka
- Jätehuolto
- Sähköinen asiointi ja älykäs teknologia
- Ilmastonmuutokseen ja sen vaikutukseen varautuminen

Ilmastotyö ja kunta

- **Missä vaikuttavuus?**
Kuntarakenne, paikallinen talous, mahdollisuudet kumppanuuksiin
- **Mitä kunta tekee itse?**
Energia, jätehuolto, vesihuolto, omat kiinteistöt, rakentaminen & infra
- **Missä mahdollistetaan ja vaikutetaan muihin toimijoihin?**
Kaavoitus, koulutus, neuvonta ja tietoisuuden lisääminen, hankinnat, yritystoiminnan kehittäminen
- **Alustojen tarjoaminen, toimijoiden yhteensaattaminen, koordinointi**

Ilmastonmuutos näkyy kuntataloudessa monin eri tavoin – julkisessa keskustelussa painottuu hillintä

Teiden rapautuminen

Tulvahaitat

Hellejaksojen aiheuttama kuormitus sote-sektorille

Lämmityskulujen säästöt

Kunnan liikennekaluston päivitys kiristyvään lainsäädäntöön

Uusiutuvan energian investoinnit

Tuulivoiman kiinteistöverotulot

Jalankulku- ja pyöräilyinfran investoinnit

Ilmastonmuutoksen vaikutukset

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja varautuminen

Ilmastonmuutoksen hillintä

Hulevesien hallinta rakennetussa ympäristössä

Jäähdytysratkaisut

Joukkoliikennetuki

Energiatehokkuusinvestoinnit ja -säästöt

Kiertotalouden säästöt esim. maarakentamisessa

Ilmastonäkökulma vaatii johtamiselta läpileikkaavuutta

- Kunnan ilmastotavoite ja -ohjelma kytkeytyy **kuntastrategiaan**.
- Ilmastonäkökulmien huomioiminen **talousarviossa, investointisuunnitelmissa, sekä erilaisissa strategisissa linjauksissa ja suunnitteluvälineissä** kuten yleiskaavassa, hankintalinjauksissa, elinkeinopoliittisessa tai maapoliittisessa ohjelmassa jne.
- Ilmaston huomioiminen on **poikkihallinnollista**. Kunnassa lähes jokainen päätös on ilmastopäätös, kuten yksittäiset kaava- tai hankintapäätökset. Keskeistä on huomioida ilmastovaikutukset osana muuta arviointia.

Lainsäädäntö luo kehykset ja avaa uusia mahdollisuuksia

- Kunnilla on **vastuullaan laajat tehtävät** aina sivistyspalveluista elinympäristöön ja elinvoimaan.
- Kunnilla on velvollisuus edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä tuottaa palveluja kestävän kehityksen mukaisesti
- **Ilmastonmuutokseen sopeutumisen** ja varautumisen osalta kunnalla on vastuu monista kriittisistä arjen palveluista, joihin ilmastonmuutos vaikuttaa

Ilmastolain muutos ja ilmastosuunnitelmat

- 1.3.2023 ilmastolakiin **velvoite kunnille laatia ilmastosuunnitelma**
- Syksy 2024: Ilmastolaista kumotaan kuntien velvoite laatia ilmastosuunnitelma
- Ympäristöministeriön laskettu arvio (v. 2024 alussa):
 - **Ilmastosuunnitelma** on yli 85 Manner-Suomen kunnista (v. 2022, 71)
 - Ilmastosuunnitelmaa **valmistelee tai päivittää** yli 75 kuntaa, joista 61 kuntaa sai ilmastolain mukaisen avustuksen.

Ilmastotavoitteet eri mittakaavoissa

YK/maailma:

- Pariisin ilmastopöytäkirja

EU

- Ilmastolaki: ilmastoneutraalius 2050
- EU 55 -valmiuspaketti: nettopäästöt -55 % (2030)
- Ilmastotavoite 2040: EU-komission suositus, nettopäästöt -90 % (2040)

Suomi

- Ilmastolaki: hiilineutraalius 2035 + päästövähennystavoitteet -60 % (2030), -80 % (2040), -90-95 % (2050)
- Ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmä (KAISU, MISU, KISS, pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma)

Alueet

- Maakunnalliset ilmastotiekartat: vaihtelevia tavoitteita (maakuntien liitot, ELY-keskukset...)

Kunnat

- Yleisimmin tavoitteet liittyvät ilmastomuutoksen hillintään kuin sopeutumiseen
- Yleisin ilmastotavoite on 80 % päästövähennys vuoteen 2030 mennessä eli nk. HINKU-tavoite

EU:n vaikutus kuntiin

45 %

Kunnanhallitusten päätösasioista
yhteensä noin 45 prosenttia
liittyy suoraan tai välillisesti EU-
säädöksiin (v. 2022-2023)

Kunnat aktiivisina verkostoitujina

Useita alueellisia ja seudullisia verkostoja

- Mm. Kuumailmastotyö (10 kuntaa) ja Kestävä Seinäjoen seutu (5 kuntaa)
- Maakuntien verkostot (Canemure, Circwaste, Mahku, Valonia...)

Kansallisia mm.

- Climate Leadership Coalition (7 kaupunkia)
- Energiatehokkuussopimukset 2017–2025, KETS (123 kuntaa + 12 kuntayhtymää)
- MAL-verkosto (useita kaupunkeja ja kaupunkiseutuja)
- FISU-verkosto (11 kaupunkia)
- HINKU-foorumi (96 kuntaa)
- CIRCWASTE (10 kaupunkia)
- Kaupunginjohtajien ilmastoverkosto (6 kaupunkia)
- Kuntaliiton Ilmastokunnat (avoin alusta)

Kansainvälisiä mm.

- Climate-KIC (1 kaupunki ja 1 maakunta)
- Energy Cities (2 kaupunkia)
- Covenant of Mayors -sitoumus (16 kuntaa ja 1 maakunta)
- EUROCITIES – Environment Forum (6 kaupunkia)
- ICLEI (13 kaupunkia)
- UBC (12 kaupunkia)

Elinvoimaa
resurssiviisaudesta

KUNTA
LIITTO

Erilaisia käytäntöjä tuoda tieto päätöksentekijälle

Tampere: Ilmastoasiat ovat normaaleja asioita

Ilmastoasioita johdetaan kuten muitakin asioita.

Kaikissa yksiköissä.

Ei erillisiä ilmastotyö- tai johtoryhmiä.

Raportointi johtoryhmille, lautakunnille ja kaupunginhallitukselle normaalisti.

Vihti: Ilmastotyötä seurataan poliittisessa ilmastotyöryhmässä.

Toimenpideohjelman toteutumista seuraa useamman kerran vuodessa erillinen poliittisten puolueiden edustajista koostuva ilmastotyöryhmä.

Turku: Vuosittaiseen ilmastofoorumiin kutsutaan valtuutetut.

Turun ilmastofoorumin tavoitteena on kertoa, missä mennään kaupungin ilmastosuunnitelman toteutuksessa.

Lue lisää julkaisuista

- **Ilmastonmuutos ja kunnat – Opas kuntien ilmastotyön tueksi**
<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2020/2031-ilmastonmuutos-ja-kunnat>
- **Kuinka kunnat kohtaavat ilmastonmuutoksen? – Opas varautumistyön kehittämiseen**
<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2020/2081-kuinka-kunnat-kohtaavat-ilmastonmuutoksen>
- **Ilmastoviestinnän askeleet**
- [Ilmastoviestinnän askeleet | Kuntaliitto.fi](https://www.kuntaliitto.fi)
- **Opas kunnan ilmastosuunnitelman valmisteluun**
[Opas kunnan ilmastosuunnitelman valmisteluun - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtio.fi/valtioneuvosto/2022/17)

Yhteenveto

- Ilmastotyö on poikkihallinnollista
- Kunnan ilmastotavoite ja -suunnitelma kytkeytyy kuntastrategiaan, strategiseen johtamiseen
- Ilmastonäkökulmien huomioiminen talousarviossa, investointisuunnitelmissa, sekä erilaisissa strategisissa linjauksissa ja suunnitteluvälineissä
- Lainsäädäntö luo kehykset ja avaa mahdollisuuksia
- Ilmastonmuutos on yhteistyö- ja koordinaatiohaaste
- Kunnat aktiivisina verkostoitujina

Miltä näyttää kuntien ilmastotyö vuonna 2024?

**Tule kuulolle
14.3.2024 klo 13-14.30, kun käymme
läpi tuoreen ilmastokyselyn
tuloksia.**

Kiitos!

Marjaana Seppinen
marjaana.seppinen@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi

